

До разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.052.005 у Національному
університеті «Львівська політехніка»

вул. Степана Бандери, 12, ауд. 226,
м. Львів, 79013

ВІДГУК

опонента доктора юридичних наук, професора Харченка В. Б.
на дисертацію **Болібрух Наталії Борисівни** за темою «Кримінологічна
модель особистості студента закладу вищої освіти, який вчиняє корисливо-
насильницький злочин проти власності», подану на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дослідження. Метою сучасних виховних процесів у закладах вищої освіти є підготовка успішної особистості, що здатна до самореалізації у суспільстві як громадянин, професіонал, носій культури. Зазначене вимагає не тільки вдосконалення традиційних підходів до виховання, а й застосування інноваційних технологій, а також модернізації сучасної системи запобігання вчиненню студентами закладів вищої освіти корисливо-насильницьких злочинів проти власності. На сьогодні вони активно впроваджуються у виховній практиці за такими напрямками: у процесі викладання навчальних дисциплін, позааудиторній виховній роботі, у співпраці з батьками; через взаємодію з молодіжними громадськими організаціями, діяльність студентського самоврядування.

Разом з тим, як зазначається у Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки, у нашій державі досі не сформувалася стійка тенденція до зниження рівня злочинності у молодіжному середовищі, значну частину якого становлять здобувачі вищої освіти. Певною мірою це пов'язано з тим, що сучасна перебудова найважливіших соціальних інституцій в Україні нерідко супроводжується соціальною напругою, загостренням кризових явищ в економіці, посиленням

соціальних протиріч, підвищенням рівня агресії і конфліктності у суспільстві тощо. Наведене негативно впливає на найбільш соціально незахищені прошарки населення, а також на поведінку молоді, яка, через особливості вікової психології, а також незавершеність процесу формування особистості, може вдаватися до вчинення кримінальних правопорушень, зокрема корисливо-насильницьких проти власності. За даними Офісу Генерального прокурора впродовж 2004–2018 років, питома вага студентів закладів вищої освіти, з числа всіх осіб, які на момент вчинення злочину здобували освіту, зросла з 9,1 % (2004 рік) до 23,5 % (2018 рік).

Актуальність наукового дослідження Н. Б. Болібрух обумовлена також й тим, що у кримінологічній теорії особистість студента закладу вищої освіти, зокрема такого, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, розроблена фрагментарно. Наукове знання про особистість таких осіб залишатися належним чином неконсолідованим й, передусім, на рівні кримінологічної моделі. Виникає нагальна потреба не лише в одержанні сучасної кримінологічної інформації про особистість такого студента, а і у розвитку наукових підходів до її пошуку, узагальнення й інтерпретації. Тому авторка присвятила увагу розробленню кримінологічної моделі особистості здобувача вищої освіти, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, а також розвитку можливостей її практичного використання в цілях вирішення нагальних завдань запобігання цьому виду злочинів. Зазначене й обумовлює необхідність сучасного комплексного наукового дослідження наведеної тематики.

Авторка правильно визначила **мету та завдання** дослідження, обрала відповідну **методику** його проведення. Саме тому **обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність не викликають сумніву**. Дисертанткою опрацьовано велику кількість (307 одиниць) джерел, присвячених тематиці наукового дослідження. При цьому, авторка проаналізувала наукові підходи щодо визначення кримінологічного змісту поняття особистості злочинця.

Зокрема, з'ясувала, що у кримінологічних джерелах проблематика особистості студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, розроблена фрагментарно, переважно, у площині кримінологічної характеристики так званого «злочинця молодіжного віку» та типології корисливо-насильницького злочинця. Зазначене не сприяє консолідації сучасних теоретичних знань про особистість студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, а також можливостям їх використання, як наукового підґрунтя, для удосконалення системи запобігання цьому виду злочинів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що авторкою концептуально обґрунтовано доцільність використання модельного підходу до визначення кримінологічного змісту поняття особистості студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, а також сконструйовано теоретичну модель формування особистості здобувача вищої освіти, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності. Запропонована динамічна модель системного аналізу, зокрема, відображає джерела та шляхи прямого й опосередкованого десоціалізуючого впливу на особистість студента, що у кінцевому підсумку призводить до набуття нею агресивно-корисливої мотивації вчинення злочину проти власності із застосуванням насильства тощо.

На підставі проведеного кримінологічного дослідження розроблено типологічну модель особистості здобувача вищої освіти за комплексним критерієм: «співвідношення корисливої цілі та актуальної потреби»; «рівень агресії»; «вид життєвої ситуації, що має кримінологічне значення», а також надано кримінологічну характеристику «зухвалою», «ситуативного»; «нестійкого»; «соціально занедбаного» типів особистості студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності. На загальнотеоретичному рівні систематизовано та з'ясовано зміст галузевих ознак (об'єкт, предмет, функціональне призначення, джерела інформації, засоби моделювання тощо), які визначають особливості кримінологічного

моделювання особистості злочинця, у тому числі студента закладу вищої освіти, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності.

Зміст, структура дисертації, коло розглянутих у ній питань та сформульовані результати й пропозиції свідчать про те, що авторка провела глибоке наукове дослідження. Достовірність та обґрунтованість висновків забезпечені за рахунок використання дисертанткою загальнонаукових та спеціальних методів. Так, за допомогою *логіко-семантичного методу* розглянуто сутність, особливості та значення моделювання як методу системного пізнання особистості студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності (підрозділи 1.1, 1.3; 2.1–2.3). *Метод моделювання* перебуває в основі розроблення видових кримінологічних моделей щодо особистості студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності (підрозділи 2.1–2.3). *Логіко-нормативний метод* – для визначення сутнісного змісту поняття корисливо-насильницьких злочинів проти власності, що вчиняють здобувачами вищої освіти, а також аналізу функцій, завдань і повноважень суб'єктів, діяльність яких співвідноситься із запобіганням вчиненню студентами корисливо-насильницьких злочинів проти власності (підрозділи 1.2; 3.1–3.3). *Метод структурного аналізу* використано для обґрунтування доцільності системного підходу до кримінологічного дослідження особистості здобувача вищої освіти, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, а також виявлення елементів структуризації, що забезпечує цілісність об'єкта дослідження (підрозділи 1.1, 1.2; 2.1–2.3). *Системно-функціональний метод* забезпечив ретельне пізнання властивостей і якостей особистості студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності (підрозділи 2.1–2.3; 3.1–3.3). *Соціологічні методи дослідження* (анкетування, опитування) використано у процесі уточнення змістового наповнення кримінологічної моделі особистості студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, а також шляхів її реалізації у процесі запобігання злочинам молоді (підрозділи 2.1–2.3; 3.1–3.3; додатки). *Метод контрольної групи*

використовувався в процесі пізнання відмінностей в особистості студентів, які вчиняють корисливо-насильницькі злочини проти власності, порівно з правослухняними студентами (підрозділи 1.1; 2.1–2.3).

У науковій роботі використано наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, у галузі філософії, соціальної психології, педагогіки, кримінології та кримінального права, теорії управління та інших суміжних з предметом дослідження наук. Також авторкою широко використовується енциклопедичні та довідкові видання. Законодавчим підґрунтям роботи є Конституція України, Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України, закони та підзаконні нормативні акти, постанови Пленуму Верховного Суду та Пленуму Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, кримінальне законодавство окремих держав-членів Європейського співтовариства.

У дисертаційній роботі Н. Б. Болібрух запропоновано визначення кримінологічного моделювання особистості студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, як інтелектуальної діяльності щодо відповідної кримінологічної інформації (пошук, узагальнення, систематизація та ін.), її оформлення як моделі системного аналізу, а також розробку методики наукової інтерпретації у цілях ефективного вирішення завдань запобігання злочинам. До відповідної кримінологічної інформації відносяться статистичні відомості, результати анкетування, теоретичні положення вчення про особу злочинця та ін., що комплексно характеризують особистість студента, процес формування її криміногенних якостей і властивостей та особливості їх проявів у процесі вчинення корисливо-насильницького злочину проти власності. Авторкою узагальнено кримінологічний портрет особистості студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності. Зазвичай – це молода особа 19–21 років, чоловічої статі, що навчається на третьому курсі у закладі вищої освіти (85 %), на комерційній основі й при цьому належним чином не опанувала свою соціальну роль студента. Останнє, зокрема, проявляється у

втраті інтересу до знань, безпідставних пропусках занять, відчуженості від студентського колективу, байдужості до культурно-виховних заходів, що проводяться зі студентами у закладах вищої освіти тощо. Ставлення до майбутнього фаху – упереджене та споживацьке. Система ціннісних орієнтацій зорієнтована на швидке збагачення у будь-який спосіб, у тому числі насильницький.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони становлять науково-теоретичний і практичний інтерес у науково-дослідній сфері, у правотворчості, у правозастосовній діяльності та у навчальному процесі. Так, основні положення та висновки, викладені у дисертації, може бути використано: *у науково-дослідній діяльності* – для подальшого розроблення проблематики особистості злочинця молодіжного віку, корисливо-насильницького типу; *у правотворчості* – з метою удосконалення організаційно-правових засад запобігання вчиненню злочинів студентами, у тому числі корисливо-насильницьких проти власності; *в юридичній практиці* – у рамках удосконалення кримінологічного планування та комплексної реалізації заходів запобігання вчиненню студентами корисливо-насильницьких злочинів проти власності; *у навчальному процесі* – під час вивчення навчальної дисципліни «Кримінологія» та суміжних спецкурсів, підготовки навчально-методичних комплексів, мультимедійного забезпечення, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників й, зокрема, щодо правового виховання здобувачів вищої освіти (довідка про впровадження результатів дисертації у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» № 67-01-15-37 від 08 серпня 2019 року).

Повнота викладу наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, анотації та опублікованих працях. Основні положення дисертації з достатньою повнотою викладені у десяти наукових праць, із яких чотири – наукові статі у фахових виданнях (у тому числі одна у науковому періодичному виданні іноземної держави), а також шести тезах доповідей на науково-практичних заходах.

Зміст анотації дисертації ідентичний основним положенням дисертаційного дослідження. Дисертація та анотація оформлені відповідно до встановлених вимог. Дослідницька робота виконана на високому науково-теоретичному рівні. Авторкою по-новому вирішені теоретичні питання теми дослідження, які є вагомим внеском у кримінологічну науку, а також свідчать про глибокі знання дисертантки питань, пов'язаних із розробленням кримінологічної моделі особистості студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, її вміння абстрагуватися від другорядних питань та зосереджувати увагу на принципових і практично значущих проблемах виконаного наукового дослідження.

Власне бачення шляхів вирішення певних проблем, обґрунтований підхід до їх розв'язання дозволили дисертантці висловити низку нових та таких, що заслуговують на увагу, теоретичних положень і пропозицій. Зазначене, поміж іншого, стосується доцільності удосконалення загальносоціальних засад запобігання вчиненню здобувачами вищої освіти корисливо-насильницьких злочинів проти власності у таких напрямках: а) формування сфери інформаційної й, зокрема комп'ютерної, безпеки студентської молоді; б) пошук новітніх підходів до активізації участі молоді у формуванні національного ринку зайнятості; в) покращення якості організації правової культури та правового виховання студентів; г) інституційна розбудова молодіжних організацій, а також організацій, що працюють із молоддю; д) створення належного організаційно-правового підґрунтя, основ соціального забезпечення для діяльності суб'єктів, які в межах наданих повноважень працюють з молоддю, зокрема здобувачами вищої освіти; е) організація виховного процесу в умовах функціонування закладу вищої освіти, що забезпечує належний рівень соціалізації молодої людини, згідно з віковими та соціальними особливостями, та сприяє гармонійному розвитку потреб, зорієнтованості на пошук законних засобів їх задоволення.

Не може залишитися поза увагою й суттєва емпірична база дослідження, яку становлять статистичні дані МВС України, Офісу

Генерального прокурора щодо здобувачів вищої освіти, які вчинили корисливо-насильницькі злочини проти власності впродовж 2004–2018 років; результати анкетування з проблем формування особистості студента та удосконалення шляхів запобігання вчиненню цієї категорією молоді корисливо-насильницьких злочинів проти власності (усього опитано: 483 здобувачів вищої освіти та 127 працівників Національної поліції України); огляди юридичної практики з питань протидії корисливо-насильницьким злочинним проявам проти власності, які вчиняються студентами.

Позитивно оцінюючи науково-теоретичну та практичну значимість дисертаційного дослідження Н. Б. Болібрух, його актуальність, наукову новизну та можливість використання пропозицій і рекомендацій дисертантки для розв'язання питань з розроблення кримінологічної моделі особистості студента закладу вищої освіти, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, необхідно наголосити, що окремі положення дисертації недостатньо чіткі та небезперечні, деякі висновки не досить переконуючі або вимагають наведення додаткових аргументів під час захисту та дають можливість вступити у дискусію з авторкою:

1. Дисертанткою сформульовано тему наукової роботи як «Кримінологічна модель особистості студента закладу вищої освіти, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності». Безумовно, у кримінологічній науці визначення групи злочинів проти власності як «корисливо-насильницьких» є усталеним та широковживаним. Водночас, по-перше, достатньо дискусійною є позиція щодо визначення як насильницьких злочинів проти власності виключно грабежу, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК, розбою (ст. 187 КК) та вимагання (ст. 189 КК). Окремі вчені-кримінологи цілком обґрунтовано визначають як насильницькі й інші злочини проти власності¹, що не знайшли свого відображення у дисертаційному

---

¹ Храмцов О. М. Кримінально-правове та кримінологічне забезпечення охорони особи від насильства : монографія. Харків : НікаНова, 2015. 472 с.

дослідженні, присвяченому розробленню кримінологічної моделі особистості студента закладу вищої освіти, який їх вчиняє. Зазначене питання також актуалізує й питання кваліфікації викрадення чужого майна із застосуванням гіпнозу. Переважна більшість науковців визначають такі посягання як крадіжку, водночас зазначаючи, що гіпноз є своєрідною формою насильства (впливу), що застосовується до потерпілого з метою таємного викрадення чужого майна. Також можлива й постановка питання щодо віднесення до насильства погрози розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці (ст. 189 КК). Чи є така погроза насильством з точки зору авторки?

По-друге, достатньо сумнівним та необґрунтованим є віднесення насильницького грабежу, розбою та вимагання до групи корисливих злочинів, тобто складів злочинів у яких корисливий мотив виступає обов'язковою ознакою їх суб'єктивної сторони. Водночас, на відміну від аналогічних норм кримінального законодавства інших країн, жоден із визначених законом про кримінальну відповідальність України злочинів проти власності, які усталено відносяться до групи з умовною назвою «корисливі злочини, пов'язані з незаконним обертанням чужого майна на користь винного або інших осіб», безпосередньо не передбачає у диспозиції відповідної статті прямої вказівки на корисливий мотив їх вчинення. Тому вбачається, що назва дисертації «Кримінологічна модель особистості ..., який вчиняє насильницький грабіж, розбій або вимагання» за своєю сутністю краще відображає зміст проведеного наукового дослідження.

2. На сьогодні у тексті Закону України «Про вищу освіту» слова «вищий навчальний заклад» в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами «заклад вищої освіти» у відповідному відмінку і числі згідно із Законом України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 145-VIII, що знайшло своє відображення у назві дисертації. Водночас, виникає питання: А хто такий студент? Чинне законодавство у галузі вищої освіти хоча й використовує наведений термін, але не містить його визначення. Замість цього, п. 11 ч. 1

ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» дає визначення терміну «здобувачі вищої освіти» як особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації. Можливо, авторка у дисертаційному дослідженні терміном «студент» намагалася визначити обмежене коло здобувачів вищої освіти (певний рівень вищої освіти), а можливо, такий термін використовувався нею як синонім терміну «здобувач вищої освіти». Зазначене питання доцільно уточнити під час публічного захисту.

3. Узагальнюючи кримінологічний портрет особистості студента закладу вищої освіти, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, дисертантка наголошує, що «зазвичай – це молода особа 19–21 років, чоловічої статі, що навчається на третьому курсі у ЗВО (85 %), *на комерційній основі (виділення моє – В. Х.)* й при цьому належним чином не опанувала свою соціальну роль студента ЗВО (стор. 181 дисертації). Таким чином авторка наголошує на тому, що особи, які навчаються за рахунок коштів фізичних або юридичних осіб, більшою мірою схильні до вчинення корисливо-насильницький злочин проти власності ніж особи, які навчаються за державним замовленням. Більш того, переконаний у тому, що така диференціація узагальненого портрета особистості студента закладу вищої освіти, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, залежить не тільки від джерел фінансування навчання такої особи, а й від статусу закладу вищої освіти як суб'єкта господарювання (бюджетна установа; неприбутковий заклад вищої освіти; прибутковий заклад вищої освіти – ч. 1 ст. 27 Закону «Про вищу освіту»), форми його власності (заклади вищої освіти державної, комунальної та приватної форми власності – ч. 4 ст. 27 Закону), типу закладу вищої освіти (університет, академія, інститут, коледж – ст. 28 Закону) та його статусу національного (ст. 29 Закону) чи дослідницького університету (ст. 30 Закону). Водночас, у дисертаційній роботі належної уваги до вказаної специфіки закладів вищої

освіти та її впливу на кримінологічну модель особистості особи, яка вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, не приділено.

4. Сучасні виховні технології і підходи вимагають широкої участі студентів в управлінні навчальним закладом, забезпечення оптимальної системи формування особи висококваліфікованого спеціаліста, майбутньої української еліти. Провідну роль у цих процесах покладено на студентське самоврядування, адже воно займає одне з провідних місць у формуванні соціально зрілої особи, розвитку управлінських, організаторських, комунікативних здібностей майбутнього фахівця, сприяє вдосконаленню його професійної компетентності, відповідальності, й безумовно, попередження вчинення здобувачами вищої освіти як правопорушень у цілому, так і кримінальних правопорушень проти власності. Положення чинного законодавства України у галузі вищої освіти наділяють органи студентського самоврядування широким колом повноважень та засобів впливу як на управління закладом вищої освіти, так і щодо учасників освітнього процесу. Водночас, зазначеному суб'єкту запобігання вчиненню студентами закладу вищої освіти корисливо-насильницьких злочинів проти власності у дисертаційному дослідженні належної уваги не приділено. Переконаний, що без залучення органів студентського самоврядування будь-яка модернізація сучасної системи запобігання вчиненню студентами закладів вищої освіти корисливо-насильницьких злочинів проти власності апріорі неможлива.

5. У науковій роботі авторка приділила значну увагу факторам, що впливають на формування особистості студента закладу вищої освіти, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, та пов'язані з його навчанням у закладі вищої освіти. Водночас, формування особистості такої особи та його схильності до девіантної поведінки починається задовго до його вступу на навчання та ним не обмежується. У дисертаційному дослідженні було б доцільно приділити увагу аналізу протиправної поведінки відповідних осіб, вчиненої до вступу на навчання у заклади вищої освіти.

Вбачається, що поведінка значної частини осіб, які вчиняють корисливо-насильницькі злочини проти власності у закладах вищої освіти, й раніше характеризувалася протиправними проявами корисної або насильницької спрямованості. Якщо виходити з переконання вищих посадових осіб нашої держави, що у закладах вищої освіти готується майбутня еліта України, чи доцільно встановити обмеження на вступ для осіб, які раніше вчиняли кримінальні правопорушення (злочини). Бажано почути позицію дисертантки щодо такого обмеження.

6. Вважаю неможливим погодитися з окремими пропозиціями авторки. Так, у Додатку Д дисертанткою запропонований проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо покращення стану запобігання вчиненню студентами кримінальних правопорушень» щодо доповнення ч. 1 ст. 58 Закону України «Про вищу освіту» пунктом 1-1) такого змісту: «здійснювати правовиховну та превентивну роботу зі здобувачами вищої освіти». Звертає на себе увагу, що наведена норма визначає обов'язки науково-педагогічних, наукових й педагогічних працівників, а реалізація авторської пропозиції не тільки покладає на таких працівників невластиві їм функції, а й частково дублює вже законодавчо передбачений обов'язок щодо прищеплювання особам, які навчаються у закладах вищої освіти, любові до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України та державних символів України (п. 3 ч. 1 ст. 58 Закону України «Про вищу освіту»). Крім того, сама авторка зазначає, що особа категорії, яка аналізується у дослідженні, належним чином не опановує свою соціальну роль студента закладу вищої освіти. «Останнє, зокрема, проявляється у втраті інтересу до знань, безпідставних пропусках занять, відчуженості від студентського колективу, байдужості до культурно-виховних заходів, що проводяться зі студентами у ЗВО тощо» (стор. 181 дисертації). Якщо такі особи безпідставно пропускають заняття та байдужі до культурно-виховних заходів, яким чином науково-педагогічні та педагогічні працівники в змозі здійснювати щодо них запропоновану авторкою діяльність?

Не можна також погодитися і з твердженням авторки, що сучасний механізм спеціально-кримінологічного запобігання вчиненню студентами корисливо-насильницьких злочинів проти власності потребує удосконалення у напрямку набуття поліцейськими додаткових теоретичних знань і практичних навичок щодо особливостей реалізації запобігання корисливо-насильницьким злочинам проти власності зі студентською молоддю та планування таких заходів в умовах функціонування закладів вищої освіти (стор. 186–187 дисертації). Першим з основних повноважень поліції п. 1 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» визначає здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень незалежно від кола осіб щодо яких вона проводиться та сфери діяльності підприємств, установ чи організацій, в яких вона здійснюється.

Натомість, вказані зауваження мають здебільшого характер побажань щодо подальшого покращення наукової роботи або є дискусійними та такими, що не знижують достатньо високого рівня і позитивної характеристики дисертаційного дослідження Н. Б. Болібрух за темою «Кримінологічна модель особистості студента закладу вищої освіти, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності», що є завершеною науковою роботою, виконаною особисто здобувачкою у виді кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису. Дисертаційне дослідження містить науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, характеризується єдністю змісту та свідчить про особистий внесок авторки у кримінологічну науку України. У роботі отримано нові доктринально аргументовані результати, які у сукупності мають істотне значення для розроблення кримінологічної моделі особистості студента, який вчиняє корисливо-насильницький злочин проти власності, а також розвитку можливостей її практичного використання у цілях вирішення нагальних завдань запобігання цьому виду злочинів.

Дисертація Н. Б. Болібрух відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 10 та 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, а також Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її авторка – **Болібрух Наталія Борисівна** – за результатами публічного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Опонент:

завідувач кафедри кримінального права

та кримінології факультету № 6 Харківського

національного університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор

В. Б. Харченко